

SPIONS

Negyvennegyedik rész

A SPIONS menedzsere, taktikai visszavonulás

„Ha valamikor éltél a kémkedés kifordított világában, soha nem tudod levetkőzni. Ez egy mentalitás, a létezés kettős mércéje.”

JOHN LE CARRE

A SPIONS-eposz előző, 43. részét az 1978 nyarán, Bryon Gysin, Robert Filliou és Henri Michaux társaságában zajlott beszélgetéssel zártam. A beszélgetés közben asztalunkhoz érkezett a SPIONS akkor még a Serguei Pravda fedőnéven kémkedő frontembere, egy valószínűtlenül sovány, elegáns, középkorúnak látszó, apró termetű férfi, és két gyönyörű, magas, karcsú, egymáshoz nagyon hasonlító hölgy társaságában.¹ „Monsieur Havas, a SPIONS menedzsere”, mutatta be Serguei Pravda a férfit. Laslo Havasról, a SPIONS első és utolsó menedzseréről nagyon kevés információ lelhető fel, az Interneten jóformán semmi. Amit róla tudok, annak nagy részét a SPIONS frontemberétől, valamint Budapesten élő, vér szerinti fiától,² és tőle magától hallottam. Egyik forrást sem tekintem megbízhatónak,³ ugyanakkor a történetet tartom annyira tanulságosnak, hogy közzétételét fontosnak gondolom. A legendák, mítoszok legtöbbször igazabbak, többet mondanak el a világról, a valóságról, az emberi lény kiismerhetetlen természetéről, mint a legjobban dokumentált tények, mert a költészet műfajába tartoznak.

A középkorúnak látszó, választékos eleganciával öltöző és viselkedő férfi valójában 73 éves volt megismerkedésünk idején. Nála soványabb embert addig nem láttam, nem nyomhatott többet 40 kilónál. Minden tökéletes volt rajta. Tökéletes manikűr, tökéletes arany pecsétgyűrű a jobb kéz hosszú, karcsú gyűrűsujján, fekete ónixkővébe⁴ vésett grófi koronával és LH monogrammal. Ugyanabból a készletből való, szintén monogramokkal ellátott, ónixkőves, arany mandzsettagombok. Hátrafésült, hullámos gesztenyebarna haj, őszülő halánték, tökéletes fodrászmunka, tökéletesen simára borotvált arc. Tökéletesen a filigrán testre szabott, világoszürke öltöny. Tökéletesre vasalt, törtfehér ing, tökéletes szürkemintás selyemkendő az ingnyakban, tökéletes háromszögre hajtott, a kendő anyagából készült zsebkendő a zakó felső zsebében. Tökéletes, nyilván egy vagyonba került cipők az elegánsan keresztbetett lábakon.

1 Mint később kiderült, a két nő, anya és leánya, Laslo Havas élettársai voltak.

2 Az illető megkért, hogy soha ne áruljam el rokoni kapcsolatukat, tartom magam az ígéretemhez.

3 Miután az akkor előbb „Molnár Gergely”, majd „Anton Ello” fedőnevű frontember 1977-ben felfedte rock and roll kém mivoltát, gyorsan a hazudozás kémkedéshez nélkülözhetetlen művésze mesterévé vált. Amit e rendkívül kifinomult művészet titkairól tudok, tőle tanultam. Monsieur Havas biológiai gyermeke az egyik leggátlástalanabb, de sajnos meglehetősen szellemtelen hazudozó, akivel valaha is összehozott a sors. Édesapja pedig – ahogy a későbbiekben megkísérlem szemléltetni – történelmi léptékű, profi szélhámos volt, aki nemcsak rutinszerűen hazudozott, de Budapesten élő, vérségi leszármazottjával ellentétben rendkívül ügyesen és szórakoztatóan keverte a hazugságot a fikcióval. Ügyelt arra, hogy soha, senki se tudja hazugságait leleplezni.

4 Apám fekete ónixkőves, családjunk nemesi címerével és az NL monogrammal díszített arany pecsétgyűrűjét hagyatékom gondozójának, DJ Shurikennek ajándékoztam 2013-ban.

Monsieur Havas kísértetiesen hasonlított az akkor már hét éve néhai Lukács György bolsevik cenzorra, mintha annak – vele ellentétben jó ízléssel és humorral megáldott – ikertestvére lett volna. Anyanyelvi szinten, akcentus nélkül, rendkívül választékosan beszélt németül, franciául, angolul és spanyolul. Magyarul csak egyszer hallottam megszólalni, amikor meglátogattuk az akkor nyugati száműzetésben élő híres magyar író éppen virággyermek korszakát élő feleségét, aki azonnal meggyűlölte a macskaszőrrel bélelt, fahéj és macskapisi illatú kommunába belépő világfit. A hosszú, kínos csendet Monsieur Havas azzal törte meg, hogy füstös kabaré-stílusban első világháborús katonanótákat kezdett énekelni. Aztán felállt, franciául megkérdezte, hogyan kell magyarul elbúcsúzni, majd meghajolt és távozott.

A világpolgárságára büszke Monsieur Havas mélységesen lenézte a magyar disszidenseket, gondosan kerülte negatív energiákat árasztó, egymás ellen áskálódó, rosszindulatú társaságukat. Energiavámpiroknak nevezte őket, tőle hallottam először ezt a kifejezést. Decens nosztalgiával emlékezett budapesti ifjúkorára, amelyet a New York és Luxor kávéházakban, a kor híres írói és művészei társaságában töltött. Az 1950-es években kémkedés vádjával halálra ítélték. 1956 októberében kiszabadult a börtönből, és családját hátrahagyva nyugatra távozott. Németországban gyakorló szexológus lett, mások kutatási eredményeit lenyúlva könyvet is publikált az akkor még újdonságnak számító témában. Könyvét a szakma nagy felhördüléssel fogadta, de tudomásom szerint plágium-perek nem indultak ellene.⁵

Röviddel nyugatra érkezése után a legnagyobb német újságok és magazinok munkatársa lett. A Der Spiegel-ben fényképekkel, segélykérő levelekkel, és más, hamisított dokumentumokkal alátámasztott cikksorozatot publikált arról, hogy az ománi szultánok ügynökei osztrák asszonyokat és lányokat rabolnak el Bécs utcáiról, akik arab háremekbe kerülnek, sokszor anyák és leányaik ugyanabba a hárembe. A cikksorozatból óriási botrány kerekedett. Az osztrák rendőrség és az Interpol nyomozni kezdett. Ausztria egy időre felfüggesztette diplomáciai kapcsolatait Ománnal.

1967-ben, ugyancsak hamisított dokumentumok felhasználásával írt könyvet⁶: hogyan próbálta meg Hitler kedvenc kommandósa, a nem

5 Monsieur Havas szexológia-könyvének címét és kiadóját nem sikerült kinyomoznom. A könyvről az ő szellemes beszámolójából tudok. Büszkén emlegette, milyen ügyesen sajátította ki a nemzetközileg ismert specialisták munkáit, ügyelve arra, hogy ne perelhessék be a szerzői jogok megsértéséért. Louis Pauwels (1920–1997) belga származású, francia újságíróval kollaborálva később még egy, a témához kapcsolódó könyvet publikált – Laslo Havas et Louis Pauwels: *Les dernier jours de la monogamie* (A monogámia végnapjai, Párizs, Mercure de France, 1969).

6 Laslo Havas: *Hitler's Plot to Kill the Big Three* (UK, Cowles Book Co., 1967).

sokkal korábban az alpesi Gran Sasso hegy tetején lévő Campo Imperatore Hotelben fogva tartott Mussolinit kiszabadító (*Unternehmen Eiche* – „Tölgyfa hadművelet”) Otto Skorzeny (1908–1975) vezette különítmény bevetésével meggyilkoltatni a „Három Nagy”-ot⁷ az 1943. november 28 – december 1. között megrendezett Teheráni Konferencia idején (*Unternehmen Weitsprung* – „Távulgrás hadművelet”). Bár neves történészek cáfolták a könyvben leírtakat, és a könyv megjelenése idején Spanyolországban élő Skorzeny is tagadta, hogy az akció túljutott volna az ötletelés fázisán, Monsieur Havas könyvét az összes világnyelvre lefordították, és a „szabad világ” szinte valamennyi országában kiadták. A szerző egyik beszélgetésünk során elmondta, hogy Otto Skorzeny bizalmas levélben gratulált neki: „Soha senki nem jutott olyan közel az igazsághoz, mint Ön.”, írta. Meg is mutatta Skorzeny⁸ levelének másolatát, amely ugyanúgy lehetett hamisítvány, mint valós dokumentum. Kezembe adta a kémkedés etikájáról – amelynek alapja a hazugság – írt tanulmánykötetét is.⁹

Monsieur Havas következő nagy dobása az első rock musical, a *Hair*¹⁰ párizsi bemutatójának megszervezése volt. A konzervatív nézőket a szereplők meztelensége, pacifizmusa, és a hippi életstílus magasztalása miatt megbotránkozató darabot 1967. október 29-én, Joseph Papp produkciójában mutatták be New Yorkban. Amikor híre ment, hogy tervezik a *Hair* párizsi bemutatását, óriási tiltakozáshullám indult el Franciaországban. A katolikus egyház mellett az Üdvhadserg (*L'Armée du Salut*) protestált a legvehemensebben a „szemérmetlen”, „erkölcstelen”, „drogos” hippie-musical színre vitele ellen. A *Hair* párizsi bemutatójára 1969. május 30-án, a St. Denis bulváron lévő Porte-Saint-Martin színházban került sor.¹¹ A produkció sajtóreferense, Monsieur Havas a bemutató ellenzőit, köztük az Üdvhadserg teljes vezérkarát, és a *Hair* bemutatásának támogatóit egyaránt meghívta a premierre. A nézőtéren tömegverekedés tört ki, amelynek csak a rendőri beavatkozás tudott véget vetni. A botrányról szóló fényképes tudósítások – az egyik, több napilapban és magazinban megjelent fényképen az Üdvhadserg szakállas, ősz hajú vezérlő generálisát saját mankójával püfölte egy hosszúhajú

virággyermek – napokig dominálták a francia sajtót. Monsieur Havas egycsapásra a francia média kedvence lett. A bulvárértelmiségi társaságok középpontjává vált, az újságírók tőle remélték a sajtót éltető botrányok megszervezését. „Évekig minden estére volt vacsorameghívásom”, mesélte nevetve.

A SPIONS első és utolsó menedzsere jogi bölcsnek tartotta magát. Gyakran emlegette, hogy az ismert színész, a később velünk is különös kapcsolatba került Pierre Clementi (1942–1999) az ő közreműködésének köszönhetően, hogy 17 hónap után, 1973-ban kiszabadult az olasz börtönből, ahol kábítószer-bűncselekmény vádjával tartották fogva.¹² Monsieur Havas ugyanazt az érvelést használta, mint amellyel később, 1977 februárjában a hasis és heroin birtoklásáért a The Rolling Stones gitárosa, a Torontóban letartóztatott Keith Richards ügyvédje védte kliensét. Pierre Clementi jelmezként viselte a zakót, amelynek zsebében a rendőrök megtalálták a heroint, bárki magára vehette a kérdéses ruhadarabot, és a zsebében hagyhatta a tiltott anyagot, érvelt elmondása szerint Monsieur Havas az olasz bíróság előtt. Védekezése sikeresebbnek bizonyult, mint négy évvel később Keith Richards ügyvédjéé Torontóban. Pierre Clementit bizonyítékok hiányában felmentették, míg Keith Richards-ot ingyenes koncert formájában letudott közmunkára ítélte a kanadai bíróság.

Monsieur Havas májbetegsége miatt nem ihatott alkoholt, helyette a legfinomabb hasist szívta, amelyet – ahogy ezzel eldicsekedett – az ő specifikációi alapján nemesítettek ki Marokkóban, és külön futár hozta házhöz Párizsban. Nagy élvezettel, igen sármosan számolt be szélhámosságairól. Fekete humora, vagánysága, intelligenciája elbűvölt bennünket. Kémkedésben utazva igazi rokonléleknek tartottuk és igyekeztünk tanulni tőle. Nagyon élvezte a guru szerepét és azt, hogy elektromos rózsaszínre festett hajú, a Vörös Hadsereg egyenruháját viselő punkokkal flangálhatott újságíró ismerősei szemei és fényképezőgépei láttára, mint a *new wave* titokzatos rangidőse. Miközben úgy fizette ki a számlákat törzshelyén, a Les Deux Magots¹³ kávéházban, mintha a fogát húznák, óráig tartó monológokban leckéztette az intellektuális vetélytársának tartott Serguei Pravdat. Szerette az életet, és lenézte a SPIONS frontemberét annak aszketikus, munkaközpontú életmódja miatt. Imádta ugyan a skandallumokat, tökéletesen tisztában volt reklámértékükkel, de úgy vélte, hogy rock bandák esetében csak szexbotrányok és szállodai

7 Jozsip Sztálin (1878–1953) szovjet diktátor, Franklin D. Roosevelt (1882–1945) amerikai elnök és Winston Churchill (1874–1965) brit miniszterelnök.

8 1944 októberében Hitler értesült arról, hogy Horthy Miklós kormányzó titkos békétárgyalásokba kezdett a szovjet hadsereg vezérkarával. Magyarország kiszállása a háborúból elzárta volna a Balkánon harcoló német csapatokat az anyaországtól. Hitler Otto Skorzenyt küldte Budapestre, hogy oldja meg a helyzetet. Az *Unternehmen Eisenfaust* (Páncéllököl hadművelet) keretében Skorzeny különítményesei elrabolták, és szőnyegbe csavarva kicsempészték a budai várból, majd a dachau koncentrációs táborba szállították a kormányzó fiát, ifj. Horthy Miklóst (1907–1993). A megszarolt Horthy kénytelen volt lemondani, és megengedni a Szálasi Ferenc (1897–1946) vezette Nyilaskeresztes Párt hatalomra kerülését. A diktátori hatalommal felruházott Szálasi megalapította a Nemzeti Összefogás Kormányát, amelynek rövid életű, 163 napig tartó működése alatt újra kezdődött és felgyorsult a zsidók Horthy által betiltott deportálása a haláltáborokba, és 10–15 ezer zsidót gyilkoltak meg Budapesten és vidéken.

9 A világosbarna és okkersárga árnyalataiban megkomponált borítójú könyv címét, megjelenésének évét és kiadója nevét sajnós elmulasztottam feljegyezni, és az Interneten sem találtam rá.

10 Libretto: James Rado és Jerome Radni; zene: Galt MacDermot.

11 A musicalt Jacques Lanzmann adaptációjában, Bertrand Castelli szövegkönyve alapján, Annie Fargue produkciójában mutatták be Párizsban.

NAJMÁNYI LÁSZLÓ

Russian Way Of Life, 1978–2014, plakátterv (a művész archívumából)

12 Az Yves Allégret, Luis Buñuel, Luchino Visconti, Pier Paolo Pasolini, Bernardo Bertolucci, Liliana Cavani, Glauber Rocha, Jancsó Miklós, Philippe Garrel, Dusan Makavejev és Fred Haines filmjeiben nagy sikerrel szereplő, és saját rendezésű underground filmjei révén is ismert, a SPIONS frontemberével szerelmi viszályba kerülő Pierre Clementiről később fogok részletesen írni.

13 6 Place St Germain des Prés, 75006 Paris.

szobák szétverése megengedhető. Korábban már menedzselte egy francia zenekart (az együttes nevére nem emlékszem), állandóan annak a sikereire hivatkozott. Persze a SPIONS radikális punk programja is zavarta. „Ez a műfaj nem arról szól, hogy milyen okos vagy, hanem arról, hogy neked van a legnagyobb szerszámod!”, kiabálta minden találkozásunk alkalmával, hogy mindenki hallja. Néhány hónapig tartó menedzseri tevékenysége kizárólag ezekben a leckéztetéseken és be nem váltott, nagyszabású ígéretekben – koncert a párizsi Olympiában, lemezszerződés, stb. – nyilvánult meg. A SPIONS frontemberével való intellektuális rivalizálása gyorsan nyílt ellenségeskedésbe fordult, és az egykori menedzser mindent megtett, hogy az együttes első lemeze ne jelenhessen meg – erről majd később számolok be részletesen.

*

Afganisztán az 1960-as években, az 1970-es évek végéig a nyugati hippy vándorok egyik kedvenc úticéljának számított, ahol fillérekből meg lehetett élni, a vendégszerető lakosság rendkívül barátságosan fogadta a szín pompás kosztümöket viselő, hosszúhajú, szelíd idegeneket, és olcsó, könnyen beszerezhető volt a hasis és az ópium. 1978. április 28-án a magát kommunistának valló, a Szovjetunió által támogatott Afganisztáni Népi Demokratikus Párt katonai puccsal megdöntötte a nyugatbarát, Afganisztánt modernizálni szándékozó Daoud Khan¹⁴ kormányát (*Saur Forradalom*). Az államelnököt és családját meggyilkolták. Polgárháború tört ki az országban. A felkelőket Pakisztán és az Egyesült Államok segítette, a Szovjetunió „katonai tanácsadók” ezreit küldte a puccsisták támogatására. Párizsban óriási felháborodás fogadta a bolsevista puccs és a szovjet beavatkozás hírére. Bombák robbantak a szovjet érdekeltségek közelében, naponta rendeztek tömegtüntetéseket. A szovjetellenes tömegek gyakran tüntettek a Pompidou Centre előtt is, amelynek galériájában Robert Filliou és partnere, Joachim Pfeufer amerikai építész *Real Space Time Poipoidrom # 2. 00 Prototype* című installációjának részeként a Vörös Hadsereg egyenruhájába öltözött, vörös csillagos kitüntetésekkel viselő SPIONS próbált délutánonként. Az együttes tagjait rendszeresen inzultálták a tüntetők, sokszor csak rendőri kísérettel tudtunk bejutni a futurisztikus stílusú épületbe. Festettem egy jókora táblát, amelyre orosz stílusú, szögletes betűkkel írtam fel a SPIONS nevet, és a slágergyanús, a párizsi sajtóban sokszor idézett *Russian Way Of Life* szám címét. Nem volt könnyű szovjet ejtőernyős overallba

Summertime (A SPIONS frontembere © Fotó: Ámen, 2012, Montreal, Canada)

öltözve, jobb karomon vörös SPION karszalaggal keresztül navigálni a táblával a szovjetellenes jelszavakat skandáló, agresszív tömegben. A két hétig tartó próbákon nem csak Monsieur Havas és látványos élettársai jelentek meg rendszeresen, hanem anyám is, aki feleségem, Orsós Györgyi társaságában 1978 augusztusának első napjaiban megérkezett Párizsba. Ahogy korábban beszámoltam róla, feleségem velem egy időben beadott útlevelekérelmét – ahogy a SPIONS frontemberének felesége, Eörsi Katalin útlevelekérelmét is – „Kiutazása közérdekelt sért” indoklással visszautasították. Párizsba érkezve telefonon közöltem vele, hogy amennyiben nem kap útlevelet, a francia sajtóban megszégyesítem az ügyet. Telefonbeszélgetésünket, ahogy vártam, lehallgatta a magyar titkosrendőrség, s mivel a nyugati bankok felé akkor már súlyosan eladósodott diktatúra el akarta kerülni az újabb nemzetközi emberjogi botrányt, feleségem röviddel beszélgetésünk után, 1978 májusában megkapta az útlevelet. Azt reméltem, hogy azonnal utána jön Párizsba, de nem ez történt. Különböző, nekem mondvasínálnak tűnő indokokkal halasztgatta az utazást, amelyre csak akkor szánta el magát, amikor anyám közölte velem, hogy elkíséri.

*

Anyám a második világháború előtt a bécsi egyetemen fejezte be tanulmányait. Bécsben volt 1938. március 12-én, Ausztria lerochanása (*Anschluss; Unternehmen Otto* – „Otto hadművelet”) napján is. Láta, hogy a bevonuló német csapatokat örömmujongással, virágokkal, horogkeresztes zászlókat lengetve fogadta az osztrák lakosság. Hallotta Hitler 1938. március 15-én, a bécsi Hősök Terén (*Heldenplatz*), több mint 200 ezer lelkes osztrák híve előtt elmondott beszédét is: „Als Führer und Kanzler der deutschen Nation und des Reiches melde ich vor der deutschen Geschichte nunmehr den Eintritt meiner Heimat in das Deutsche Reich.”¹⁵ Az Ausztria lerochanását követő napokban több mint 70 ezer embert tartóztatott le a Gestapo. Anyám számos barátja is köztük volt. Tanulmányait megszakítva visszautazott Magyarországra. Azóta, a Párizsba érkezését megelőző 40 évben nem járt Nyugaton. Hatvan évesen látta meg életében először a francia fővárost. Nem tudott betelni az utcák hangulatával, a nevezetességekkel, a párizsiakkal. Mivel sok időmet elfoglalták a SPIONS körüli teendőik, és mert némi készpénz és későbbi

¹⁴ Sardar Mohammed Daoud Khan (1909–1978), Afganisztán első elnöke az 1933 óta uralkodó, a Szovjetunióval jó kapcsolatokat ápoló Zahir Shah (1914–2007) monarchiáját megdöntve, 1973-ban jutott hatalomra.

¹⁵ „Mint a Német Nemzet és Birodalom vezére és kancellárja bejelentem a Német Történelemnek szülőhazám csatlakozását a Német Birodalomhoz.” Forrás: Vejas Gabriel Liulevicius: *The German Myth of the East: 1800 to the Present* (New York, Oxford University Press, 2009).

lakhatás reményében Fejtő Ferenc (1909–2008) történész, író Párizs előkelő Neully negyedében lévő lakásának kifestésén¹⁶ is dolgoznom kellett, többnyire egyedül vagy feleségem társaságában járta a várost. A Montmartre egyik utcájában, az akkor éjszakánként meglehetősen veszélyes helynek számító Pigalle környékén lévő kölcsönlakásunkból minden reggel útnak indult, sokszor csak a hajnali órákban tért vissza, a frászt hozva rám. Nem beszélt franciául, de valamilyen módon mindig jól megértette magát. „Nagyon érdekes emberekkel beszélgettem ma éjjel a Pigalle-on”, kezdte sokszor útibeszámolóját, amelyből kiderült, hogy kurvákkal és stricikkel csevegett valamilyen metanyelven órákig az utcán, akik sokszor meghívták egy italra vagy vacsorára valamelyik lepusztult étterembe. Pár hét alatt többet ismert meg Párizsból, mint én, aki már hónapok óta ott laktam. Elment az összes múzeumba, híres templomba és galériába, gyönyörködött a Champs Élysée elegáns üzleteinek kirakataiban és a város parkjaiban. Mivel kevés volt a pénzünk, többnyire gyalog járt, naponta 20–25 kilométert gyalogolt, de a fáradtságát elnyomták az élmények. „Párizs sokkal szebb, mint Bécs vagy Berlin”, lelkesedett gyakran. Nagy élményt jelentett számára, amikor az engem abban az időben sokat segítő Rajk László és francia barátai meghívására ellátogattunk a nagy színész, Gérard Philipe (1922–1959) Párizs környéki kastélyába.¹⁷

*

Feleségem, Orsós Györgyi Párizsba érkezésük estjén közölte velem, hogy távollétem idején gróf Károlyi Mihály (1875–1955) özvegye, Andrásy Katinka (1892–1985) grófnő egyik, a volt Károlyi Palota¹⁸ hátsó traktusában lévő rezidenciájában rendezett összejövetelén¹⁹ megismerkedett egy ifjú német arisztokrátával, és engem elhagyva, vele kívánja folytatni életét. Csak azért jött ki Párizsba, hogy megnézze, mert még sohasem járt itt. A bejelentés letaglózott. Mintha a testem és lelkem felét amputálták volna.

Tompa kábulatban jártam a várost, intéztem a SPIONS ügyeit, festettem Fejtő Ferenc lakását. Megoldásokon gondolkodtam. Végül sorsdöntő elhatározásra jutottam. Visszautazom feleségemmel Magyarországra, megpróbálom elérni, hogy velem maradjon. Az utazáshoz pénzre volt szükségem. A Fejtő Ferenc lakásának kifestéséért kapott összeg csak napi szükségleteink fedezésére volt elég. Eladtam tehát az apámtól örökölt, duplafedelű, tizenöt rubinkövet tartalmazó, az 1900-as párizsi Világkiállítás nagydíját elnyert arany zsebórát, amelyet anyám hozott magával Párizsba. 700 frankot kaptam érte. Legalább a tízszeresét érte. Ez az összeg kevés volt a benzinköltségek, autópályadíjak és egyéb úti kiadások fedezetére. Bejelentettem a rendőrségen, hogy ellopták a fényképezőgépetem és összes pénzemet tartalmazó táskát a metrón. A kapott igazolással elmentem a magyar nagykövetségre, és segínyt kértem a hazautazáshoz. Legnagyobb csodálkozásomra megkaptam a kölcsönt, amelyet Budapestre érkezésem után, egy hónapon belül kellett visszafizetnem.

Meglátogattam a SPIONS frontemberét, aki még mindig a Mexikóban túrázó Alain Daré színészbarátom lakásában lakott. Fásultan fogadta a hírt. Megvolt a maga baja. Megbeszéltük, hogy kapcsolatban maradunk, folytatom a munkát a SPIONS arculatának tervezésén, a terveket megpróbálom majd valamilyen módon Párizsba juttatni a Vasfüggöny mögül. Mivel jócskán túlléptem a magyar diktatúra által a turistautakra engedélyezett 30 napot, biztos voltam benne, hogy hosszú ideig nem tudok majd nyugatra utazni, talán ez az utolsó találkozásunk.

1978. szeptember 2-án, hajnalban hagytuk el rozoga Zsigulimmal Párizst. Anyám pár nappal korábban vonaton utazott Svájcba, hogy meglátogassa ott élő, régi barát-nőjét. Mi is Svájcot céloztuk meg, hogy elbúcsúzhassunk a Genfben lakó, akkor az Emmy Grant nevet használó Szentjóbó (St. Auby, IPUT, Szt. Turba) Tamástól.

16 A lakásba 1978 őszén néhány hétre beköltözött a SPIONS, erről később fogok beszámolni.

17 *Maison d'Anne et Gérard Philipe*, Cergy-Pontoise, Ruelle du port de Gency.

18 A mostani Petőfi Irodalmi Múzeum.

19 A bolsevista társutasnak számító, ezért a diktatúra által megbecsült „Vörös Grófnő” rendszeresen rendezett soirée-kat budapesti rezidenciáján a később „demokratikus ellenzék”-nek nevezett művészek, írók, értelmiségiek laza kapcsolatban lévő csoportja számára. Néhány ilyen találkozón én is részt vettem Párizsba utazásom előtt. A fehér, hálószerű, földig érő, ódon vászonruhába öltözött, kísértetszerű háziasszonyt több rajzon, festményen megörökítettem. A találkozóról csak kínlóva elfojtott röhögőgörcsök az emlékeim.

Genfből New Yorkba tartó, éjszakai repülőjártat az Atlanti-óceán felett. Az utasok alszanak. Az elsőtétített utastérben szemüveges, bajszos, szakállas férfi lép az egyik első ülésen pihenő stewardesshez. Összehajtott cédulát csúsztat a kezébe, megkéri, hogy adja át a kapitánynak. A kapitány elolvassa a cédulára írt üzenetet. Bomba van a gépen, amely fel fog robbanni, ha azonnal nem engedik szabadon az Uruguayban bebörtönzött Tupamaros gerillákat,²⁰ az Olaszországban fogva tartott Vörös Brigádok,²¹ és a Nyugat-Németországban őrzött Vörös Hadsereg Frakció életben maradt tagjait.²² Nemcsak a szélsőbaloldali gerillák azonnali szabadon bocsátását követeli az üzenet, hanem a németországi Spandau börtönében életfogytiglani büntetését töltő Rudolf Hess,²³ Hitler egykori helyetteséét is. A repülőgép pilótája rádióan értesíti a svájci hatóságokat az üzenet tartalmáról, majd visszafordítja a gépet, amely Genf repülőterén landol. A behatoló kommandósok nem találják a zsaroló üzenetet átadó, szemüveges, bajszos, szakállas férfit az utasok között. Genfben érkezésünk idején a fegyveresek által körülvett gép a repülőter egyik kifutójának végén parkolt. Az utasok nem szállhattak le róla, amíg, ragasztónyomok után kutatva, valamennyiük arcáról bőrmintákat nem vettek. A zsaroló üzenet átadója nem került elő, bombát sem találtak a gépen. Az eseményről, néhány órával megtörténte után a SPIONS első és utolsó menedzsere, Laslo Havas tudósított először a francia sajtóban. Tudósítása olyan részleteket tartalmazott, amelyet csak az tudhatott, aki maga is az óceán felett repülő gép fedélzetén volt azon az éjszakán. Monsieur Havas az érvényes törvényekre hivatkozva nem fedte fel információi forrását a vizsgálat során. A nyomozás eredménytelenül zárult. Egyesek szerint Monsieur Havas maga szervezte meg az akciót, a zsaroló üzenetet állítólag átadó bajszos, szakállas férfi nem is létezett, a papírcetlit a kapitánynak továbbító stewardess a happening szervezőjének jól megfizetett kollaborátora volt.

Folytatása következik

20 A Tupamaros (*Movimiento de Liberación Nacional-Tupamaros*, MLN-T) az egyik legismertebb városi gerilla csoport volt az 1960–70-es években Dél-Amerikában. A csoport egyik vezetője Uruguay mostani elnöke, José Mujica volt.

21 Az 1970-ben alapított Vörös Brigádok (*Brigade Rosse*, BR) tagjai számos véres merényletet és rablást követtek el Olaszországban, ők rabolták el és gyilkolták meg Aldo Moro (1916–1978) miniszterelnököt is.

22 Ahogy erről a SPIONS-eposz 22., *Végre az úton* című részében beszámoltam, a Baader-Meinhof csoport néven ismertté vált Vörös Hadsereg Frakció (*Rote Armee Fraktion*, RAF) 1972 óta bebörtönzött vezetői, Ulrike Meinhof (1934–1976), Jan-Carl Raspe (1944–1977), Andreas Baader (1943–1977) és Gudrun Ensslin (1940–1977) az azótai is vitatott hatósági jelentések szerint öngyilkosságot követtek el a Stuttgarthoz közeli Stammheim börtönben, a csoport más tagjai fogságban maradtak.

23 Rudolf Hess (1894–1987) 1941-ben Hitler békeüzenetével titokban Skóciába repült. A Nürnbergi Perben életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték. 1987-ben, 93 éves korában öngyilkossággal vetett véget életének a Spandau börtönben.